

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ – ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

**Διαδικτυακό υλικό για στήριξη των μαθητών/τριών
κατά τη διάρκεια διακοπής των μαθημάτων**

**«Ήρωες της ΕΟΚΑ μέσα από έργα Κύπριων καλλιτεχνών»
Μέρος Α΄: Το ολοκαύτωμα του Γρηγόρη Αυξεντίου, Ανδρέας Εφεισόπουλος**

Σχεδιασμός: Κύπρος Πισιαλής, Σύμβουλος Τέχνης

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, ΕΔΕ Τέχνης

Σχολική Χρονιά: 2019-2020

Σημείωση για εκπαιδευτικούς:

Το Σκεπτικό και οι στόχοι της ενότητας έχουν γραφτεί στο τέλος, ως παράρτημα

Εικαστικές εργασίες

Τάξεις: Ε΄, Στ΄ (Βαθμίδες 2,3)

Μέσα – Υλικά: Χαρτί, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, νερομπογιές, λαδοπαστέλ, γόμα, τυπωμένες εικόνες από περιοδικά και από το διαδίκτυο.

Εικαστικές εργασίες

Εργασία 1: Διερεύνηση/ερμηνεία του έργου «Το ολοκαύτωμα του Γρηγόρη Αυξεντίου», του Ανδρέα Εφεισόπουλου

1. Παρατήρησε καλά το έργο που φαίνεται στην πιο κάτω εικόνα. Είναι φανερό για ποιον ήρωα της ΕΟΚΑ πρόκειται, σωστά; Ποιος είναι και πώς το κατάλαβες;

.....
.....
.....
.....

2. Ποιος καλλιτέχνης δημιούργησε το έργο και ποια υλικά νομίζεις ότι χρησιμοποίησε;

.....
.....
.....

Ανδρέας Εφεσόπουλος, «Το ολοκαύτωμα του Γρηγόρη Αυξεντίου», Λάδι σε καμβά, 160X120 εκ.

3. Στο κέντρο του έργου υπάρχει το κεφάλι του ήρωα. Γιατί νομίζεις ότι ο καλλιτέχνης το ζωγράφησε τόσο μεγάλο σε σχέση με τις υπόλοιπες φιγούρες στο έργο; Τι θέλει να δείξει;

.....

4. Τι είναι αυτό που ζωγράφησε δίπλα από το κεφάλι του ήρωα, στο κέντρο του έργου; Γιατί νομίζεις ότι ο καλλιτέχνης το τοποθέτησε τόσο κεντρικά; *Αν χρειάζεται, ψάξε στο διαδίκτυο και βρες πληροφορίες για τον ήρωα. Θα σε βοηθήσουν να καταλάβεις τι είναι αυτό που είναι ζωγραφισμένο δίπλα από το κεφάλι του ήρωα.*

.....

5. Παρατήρησε τις σκηνές στο φόντο του έργου. Τι παρουσιάζουν;

.....

6. Ποια χρώματα κυριαρχούν στο έργο. Γιατί νομίζεις ότι ο καλλιτέχνης έκανε αυτή την επιλογή;

.....

Σωστά κατάλαβες, πρόκειται για τον ήρωα της ΕΟΚΑ Γρηγόρη Αυξεντίου. Θα το κατάλαβες και από την πολύ γνωστή φωτογραφία του ήρωα, που είναι ζωγραφισμένη στο κέντρο του έργου, αλλά και από τον τίτλο του έργου, όπου θα διάβασες και το όνομα του καλλιτέχνη Αντρέα Εφесόπουλου.

Ο Αντρέας Εφесόπουλος ζωγράφισε το κεφάλι του ήρωα τόσο μεγάλο για να καταλαβαίνουμε αμέσως για ποιον πρόκειται και να μας δείξει πόσο σημαντικός είναι. Για τον ίδιο λόγο το ζωγράφισε στο κέντρο του καμβά. Οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούν αυτά τα τεχνάσματα για να μας δείχνουν τι θεωρούν πολύ σημαντικό σε αυτό που ζωγραφίζουν. Δίπλα από το κεφάλι του ήρωα ζωγράφισε το κρησφύγετο, που ήταν επίσης πολύ σημαντικό αφού εκεί θυσιάστηκε ο ήρωας. Στο φόντο, ο καλλιτέχνης ζωγράφισε διάφορες σκηνές από τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ, όπως για παράδειγμα διαδηλώσεις, ανταρτοπόλεμο κ.ά.

Είναι σαν να ξεκινούμε να «διαβάζουμε» το έργο από το φόντο προς το κέντρο παρακολουθώντας την πορεία των γεγονότων. Στο φόντο χρησιμοποιήθηκαν χρώματα που να συμβολίζουν τη φωτιά, με την οποία οι Άγγλοι έκαψαν τελικά το κρησφύγετο και έτσι έχασε τη ζωή του ο ήρωας αλλά και για να δείξουν την ένταση που επικρατούσε ανάμεσα στους ανθρώπους της Κύπρου εκείνη την περίοδο. Στο κέντρο ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε χρώματα που μας θυμίζουν τη στάχτη και τη θυσία του ήρωα.

7. Ο καλλιτέχνης που ζωγράφισε το έργο, γεννήθηκε το 1944 στη Λεμεσό. Πόσων χρόνων ήταν όταν ξεκίνησε ο αγώνας της ΕΟΚΑ, το 1955;

.....

8. Ο καλλιτέχνης Ανδρέας Εφесόπουλος ήταν περίπου στην ηλικία σου. Σκέφτηκες πώς μπορεί να ήταν η ζωή ενός παιδιού κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ; Πώς νομίζεις ότι περνούσε τη μέρα του;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εργασία 2: Εικαστική δημιουργία

Τι θα άλλαζε στο έργο, αν στο κέντρο τοποθετούσαμε τη φωτογραφία ενός άλλου ήρωα της ΕΟΚΑ (π.χ. του Κυριάκου Μάτση ή του Ευαγόρα Παλληκαρίδη); Μελέτησε στο διαδίκτυο για τη δράση τους στον αγώνα της ΕΟΚΑ και δημιούργησε ένα ανάλογο έργο με υλικά που έχεις στο σπίτι σου. Μπορείς να τυπώσεις τη φωτογραφία του ήρωα που θα διαλέξεις, να την κόψεις γύρω γύρω και να την κολλήσεις στο κέντρο του έργου. Γύρω από τη φωτογραφία μπορείς να σχεδιάσεις, να ζωγραφίσεις, να κολλήσεις και να δημιουργήσεις κι εσύ ένα ανάλογο έργο.

Αν θέλεις, μπορείς να παρακολουθήσεις το πιο κάτω βίντεο. Θα σου δώσει πολλές ιδέες για τη δημιουργία του έργου σου.

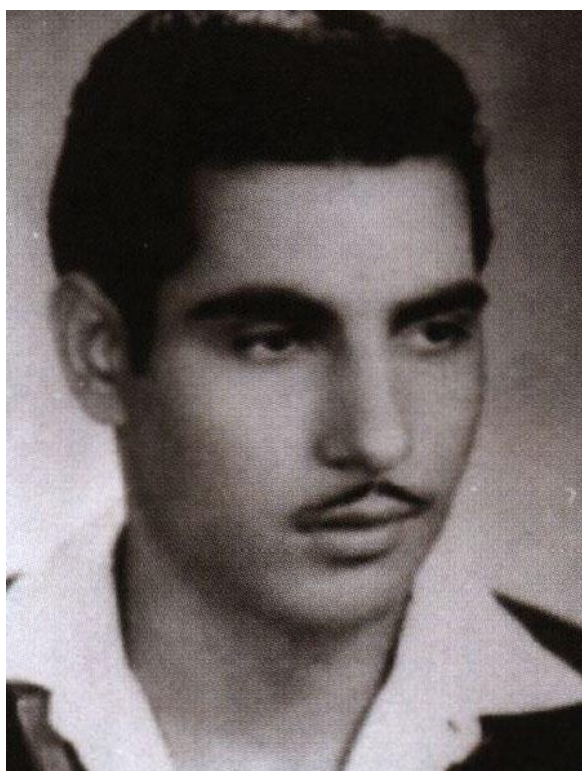
Βίντεο: Κολλάζ με μικτά υλικά

https://www.youtube.com/watch?v=-XpeNeXXJMA&feature=emb_logo

Φωτογραφίες ηρώων

Κυριάκος Μάτσης

Ευαγόρας Παλληκαρίδης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σχεδιασμός ενότητας με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα των Εικαστικών Τεχνών

Τίτλος Ενότητας: «Ήρωες της ΕΟΚΑ μέσα από έργα Κύπριων καλλιτεχνών»

Τάξεις: Ε΄, Στ΄ (Βαθμίδες 2,3)

ΣΚΕΠΤΙΚΟ	Στόχοι με βάση τους Δείκτες
<p>Θεματική Περιοχή: Πολιτιστική κληρονομιά Η ενότητα εστιάζεται στον Απελευθερωτικό Αγώνα των Κυπρίων για Ένωση με την Ελλάδα 1955 – 59, αναφορικά με τις ιστορίες ηρώων της ΕΟΚΑ, οι οποίες αναδύονται μέσα από τη μελέτη και ερμηνεία έργων Κύπριων καλλιτεχνών.</p> <p>Πηγές: Έργο: «Το ολοκαύτωμα του Γρηγόρη Αυξεντίου», Αντρέας Εφεσόπουλος</p>	<p>1.7.1. Να εκφράζουν στοιχεία που αφορούν στην τοπική πολιτιστική κληρονομιά σε σχέση με τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ (1955 - 1959)</p>
<p>Εικαστικό Λεξιλόγιο Φόντο, έμφαση</p>	<p>2.2.1. Να εντοπίζουν και να αξιοποιούν τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία <i>χρώμα (θερμά-ψυχρά), μέγεθος, τοποθέτηση</i> για τη δημιουργία και νοηματοδότηση των έργων τους.</p>
<p>Πρακτικές</p> <p>Βίντεο: Κολλάζ με μικτά υλικά https://www.youtube.com/watch?v=-ΧρεNeXXJMA&feature=emb_logo</p>	<p>3.2.3. Να χρησιμοποιούν διαδικασίες όπως ζωγραφική και κολλάζ για την παραγωγή έργων δύο διαστάσεων.</p> <p>4.3.1. Να εκφράζουν και αιτιολογούν απόψεις σε σχέση με το νόημα έργων τέχνης (π.χ. «Το ολοκαύτωμα του Γρηγόρη Αυξεντίου»)</p>
<p>Μέσα – Υλικά: Χαρτί, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, νερομπογιές, λαδοπαστέλ, γόμα, τυπωμένες εικόνες από περιοδικά και από το διαδίκτυο.</p>	

«Ήρωες της ΕΟΚΑ μέσα από έργα Κύπριων καλλιτεχνών»

Μέρος Β΄: Οι άγνωστοι ήρωες: Διαδηλώσεις

Σχεδιασμός: Κύπρος Πισιαλής, Σύμβουλος Τέχνης

Εποπτεία: Τερέζα Λαμπριανού, ΕΔΕ Τέχνης

Σχολική Χρονιά: 2019-2020

Σημείωση για εκπαιδευτικούς:

Το Σκεπτικό και οι στόχοι της ενότητας έχουν γραφτεί στο τέλος, ως παράρτημα

Εικαστικές εργασίες

Τάξεις: Ε΄, Στ΄ (Βαθμίδες 2,3)

Μέσα – Υλικά: Χαρτί, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, νερομπογιές, λαδοπαστέλ, γόμα, τυπωμένες εικόνες από περιοδικά και από το διαδίκτυο.

Εικαστικές εργασίες

Εργασία 1: Διερεύνηση/ερμηνεία του έργου «Διαδήλωση μαθητών κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 55 - 59» του Τάκη Φραγκούδη

Παρατήρησε καλά το πιο κάτω έργο. Μπορείς να δεις μία μεγαλύτερη φωτογραφία του έργου [εδώ](#)

1α. Τι παρουσιάζει το έργο και ποιος είναι ο καλλιτέχνης που το δημιούργησε;

.....
.....

1β. Πώς καταλαβαίνουμε ότι τα πρόσωπα στο έργο του Τάκη Φραγκούδη είναι μαθητές;

.....
.....

Τάκης Φραγκούδης, «Διαδήλωση μαθητών κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 55 - 59» (1956), λάδι 65 X 85 εκ. Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Λεμεσού

1γ. Κάποια πρόσωπα στο έργο φορούν γαλάζιο πουκάμισο και κάποια άλλα λευκό. Γιατί νομίζεις ότι ο καλλιτέχνης έκανε αυτή την επιλογή. Μήπως είναι κάποιο τέχνασμα; Απομακρύνσου και δες τη φωτογραφία από λίγο πιο μακριά. Βλέπεις να εμφανίζεται κάτι;

.....

.....

.....

.....

1δ. Λάβε μέρος στη διαδήλωση. Πάρε μια στάση διαδηλωτή και κύκλωσε τις λέξεις που εκφράζουν τα συναισθήματα που νιώθεις.

χαρά

θυμός

αγανάκτηση

πάθος

λύπη

ηρεμία

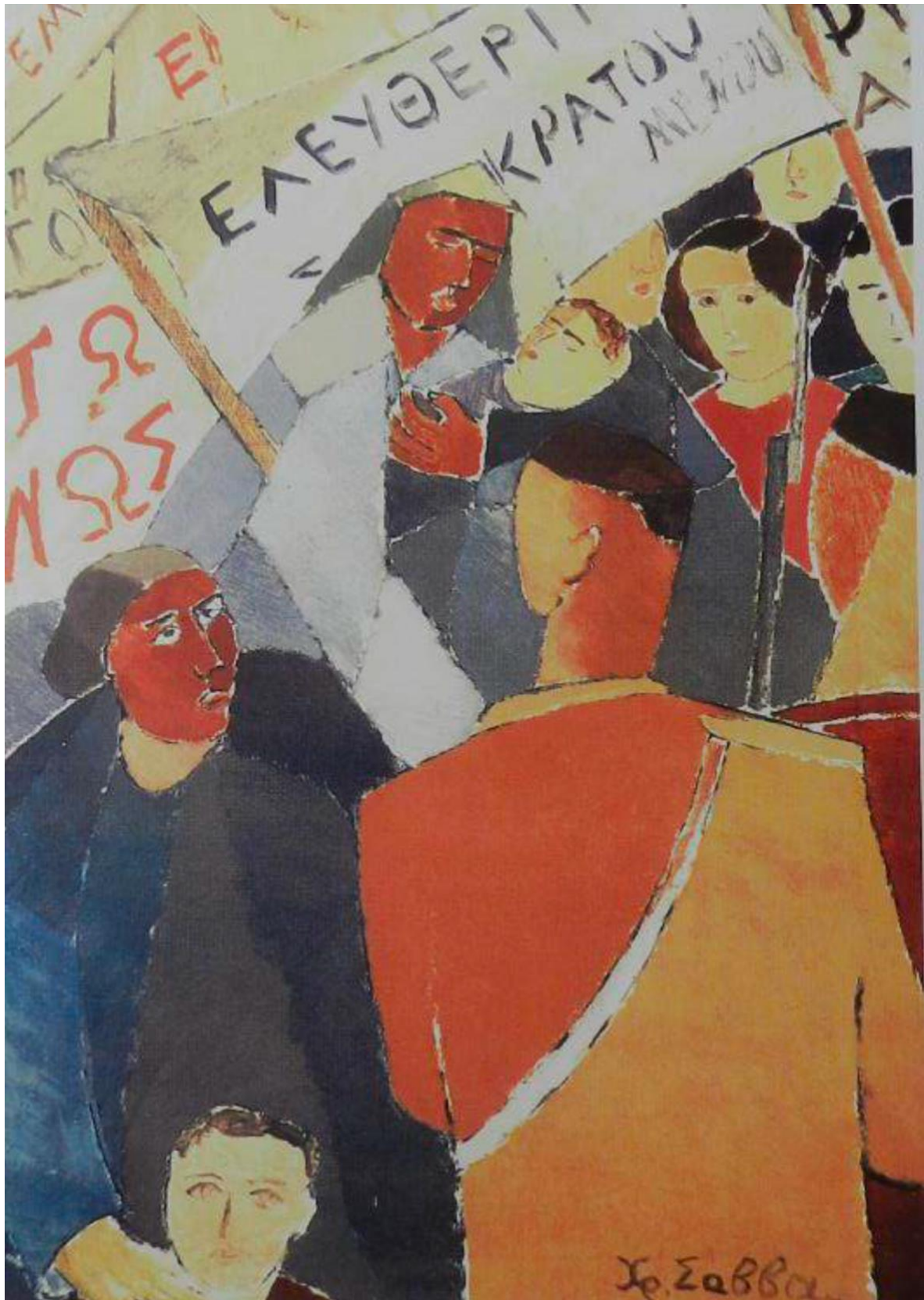
Το έργο του Τάκη Φραγκούδη απεικονίζει μια διαδήλωση μαθητών. Ο καλλιτέχνης Τάκης Φραγκούδης εμπνεύστηκε από την ανάγκη των μαθητών και μαθητριών της εποχής του απελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ, να βγουν στους δρόμους και να διαδηλώσουν. Καταλαβαίνουμε ότι είναι μαθητές από το γεγονός ότι φορούν στολή.

Ο καλλιτέχνης χρησιμοποίησε ένα τέχνασμα για να δημιουργήσει την Ελληνική σημαία με τα σώματα των διαδηλωτών. Κάποιοι από αυτούς φορούν γαλάζια πουκάμισα και κάποιοι άλλοι λευκά, σχηματίζοντας με αυτό τον τρόπο την Ελληνική σημαία. Βλέπεις τον λευκό σταυρό που δημιουργούν οι μαθητές με τα λευκά πουκάμισα; Η σημαία είναι ένα σύμβολο που χρησιμοποιεί ο καλλιτέχνης για να απεικονίσει τον λόγο για τον οποίο αγωνίζονταν οι Κύπριοι το 55-59, την ένωση με την Ελλάδα.

Βρες κι εσύ ένα δικό σου τέχνασμα για να σχεδιάσεις την ελληνική σημαία πιο κάτω ή σε λευκό χαρτί.

Εργασία 2: Διερεύνηση/ερμηνεία του έργου «Διαδήλωση», του Χριστόφορου Σάββα

Χριστόφορος Σάββα, «Διαδήλωση, μεταξοτυπία 74 X 110 εκ.
Συλλογή Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης Αγωνιστών ΕΟΚΑ

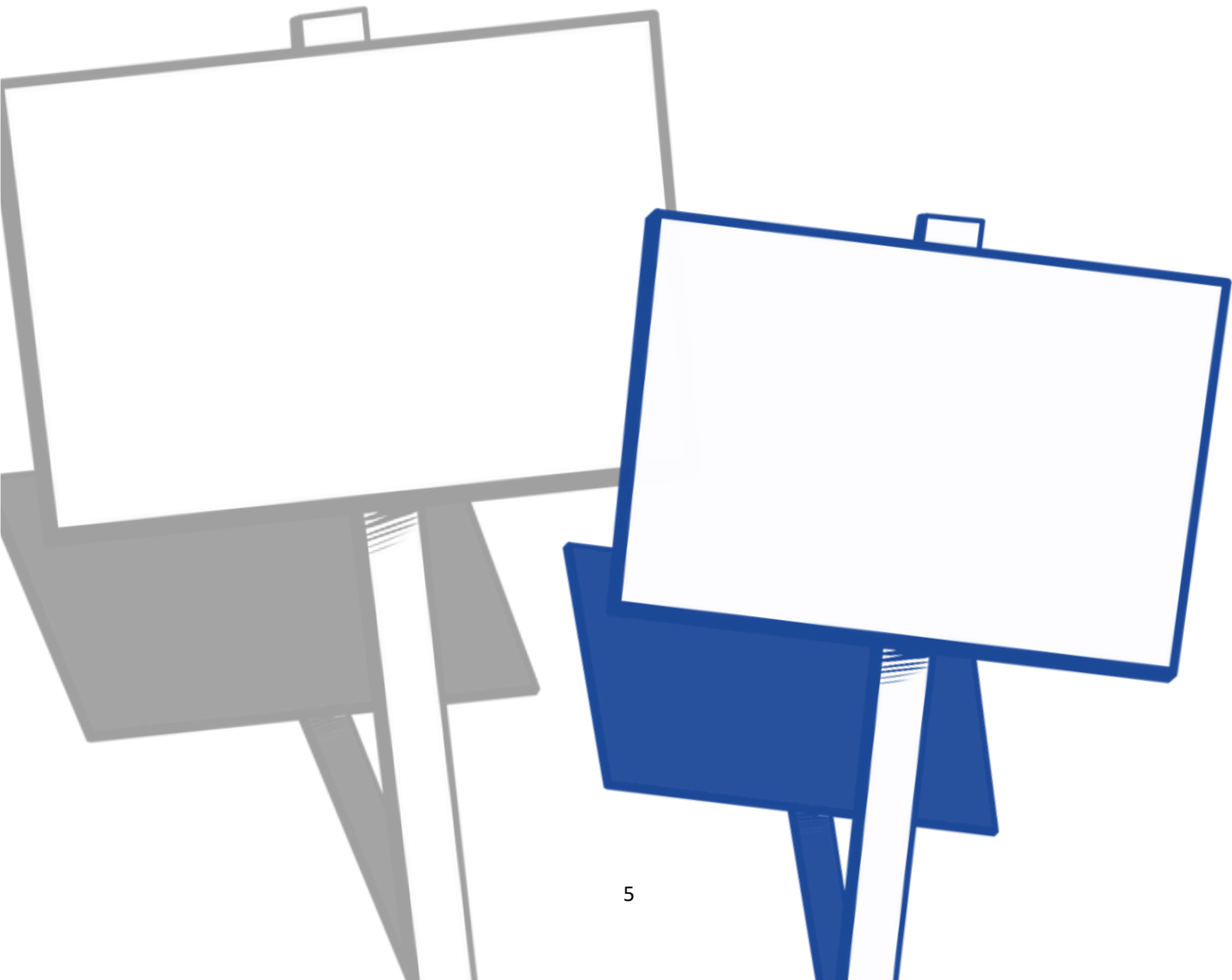
2α. Παρατήρησε καλά το πιο πάνω έργο. Ποιος είναι ο τίτλος του και ποιος καλλιτέχνης το δημιούργησε;

.....
.....

2β. Και αυτό το έργο απεικονίζει μια διαδήλωση. Πρόκειται για διαδήλωση κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα του 55-59; Αν ναι, πώς το κατάλαβες;

.....
.....
.....

2γ. Κάποια πρόσωπα κρατούν πανό, αλλά δεν φαίνεται όμως καθαρά τι γράφουν πάνω. Γιατί νομίζεις ότι το έκανε αυτό ο καλλιτέχνης; Μπορείς να καταλάβεις τι γράφουν και να το γράφεις στις πινακίδες πιο κάτω;

2δ. Οι διαδηλωτές μοιάζουν να προσπαθούν να «βγουν» από το έργο και να έρθουν προς εσένα. Κάποιος όμως τους σταματά; Ποιος να είναι αυτός ο άνθρωπος και πώς το κατάλαβες;

.....

.....

Το έργο «Διαδήλωση» του Χριστόφορου Σάββα απεικονίζει μια διαδήλωση κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα του 55 - 59. Το καταλαβαίνουμε από τα συνθήματα στα πανό, που πρέπει να γράφουν «Ζήτω η Ένωση με την Ελλάδα» και «Ελευθερία στους κρατούμενους». Ίσως ο Χριστόφορος Σάββα να μην ζωγράφισε ολοκληρωμένα τα συνθήματα γιατί καμιά φορά οι καλλιτέχνες θέλουν να μας μεταδώσουν το μήνυμά τους δίνοντας μας μόνο τα απαραίτητα στοιχεία. Ίσως πάλι να μην ήθελε να περιορίσει το έργο του μόνο στον αγώνα του 55 - 59, αλλά να απεικονίσει τους αγώνες όλων των ανθρώπων, σε όλο τον κόσμο, για ελευθερία. Εξάλλου η λέξη «ελευθερία» είναι η μόνη που μπορούμε να δούμε σχεδόν ολόκληρη. Αυτή ήταν η πιο σημαντική λέξη για τον καλλιτέχνη, γι' αυτό και την έγραψε ολόκληρη.

Η φιγούρα μπροστά, στο πρώτο πλάνο, που σταματά τους διαδηλωτές από το «βγουν» έξω από το έργο, πρέπει να είναι Άγγλος αστυνομικός ή στρατιώτης. Το καταλαβαίνουμε από κάποια στοιχεία πάνω στα ρούχα που φορά και από το καπέλο του.

Εργασία 3: Σύγκριση έργων και φωτογραφιών

Τάκης Φραγκούδης, «Διαδήλωση μαθητών κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 55 - 59»

Χριστόφορος Σάββα, «Διαδήλωση»

3α. Σύγκρινε το έργο «Διαδήλωση μαθητών κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 55 - 59» του Τάκη Φραγκούδη με το έργο «Διαδήλωση» του Χριστόφορου Σάββα. Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν τα δύο έργα;

.....

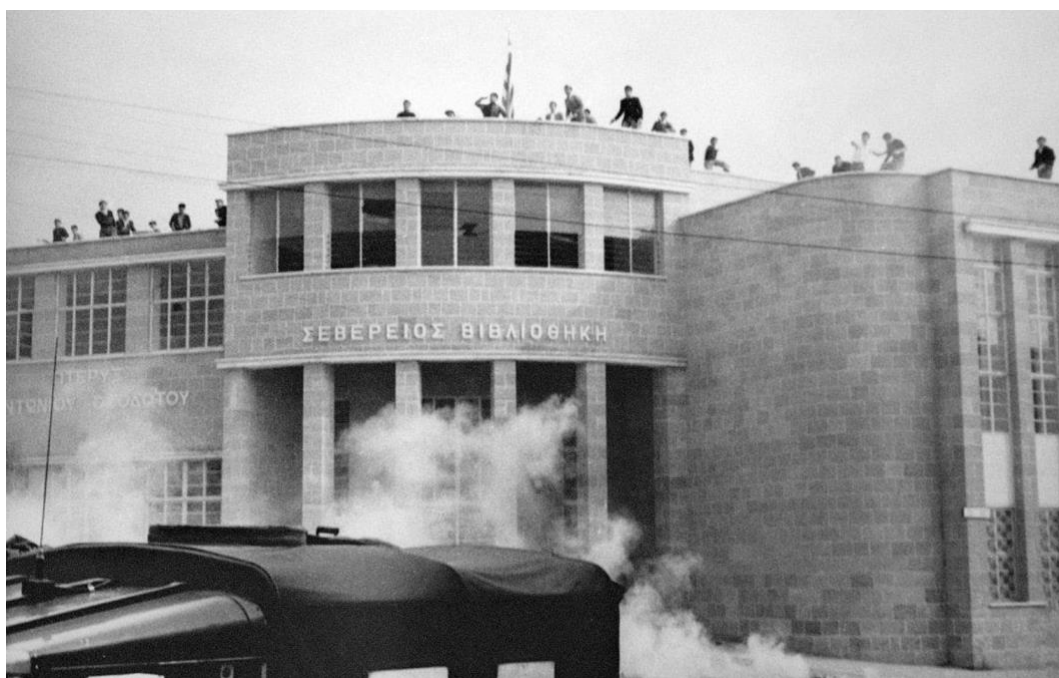
.....

.....

3β. Παρατήρησε και τις φωτογραφίες από διαδηλώσεις εκείνης της εποχής. Έχουν κοινά στοιχεία τα έργα με τις φωτογραφίες εκείνης της εποχής;

Φωτογραφικό υλικό από διαδηλώσεις κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα του 55-59.

Στιγμιότυπο από τις μαθητικές διαδηλώσεις στο Παγκύπριο Γυμνάσιο

Τραυματίες μετά τη μάχη του Παγκυπρίου Γυμνασίου στις 26 και 27 Ιανουαρίου 1956

Εργασία 3: Εικαστική δημιουργία

3α. Εμπνεύσου κι εσύ από το φωτογραφικό υλικό και τα έργα και δημιούργησε ένα έργο με θέμα τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ το 1955 – 59. Χρησιμοποίησε όποια υλικά έχεις στο σπίτι.

3β. Οι άνθρωποι εκείνης της εποχής έπρεπε να αγωνιστούν εναντίον των Άγγλων που τους στερούσαν την ελευθερία τους. Εσύ σήμερα για ποιους λόγους νιώθεις ότι αξίζει να οργανώσεις μια διαδήλωση; Επέλεξε το θέμα της διαδήλωσής σου, γράψε τα συνθήματα και δημιούργησε ένα έργο με τη δική σου διαδήλωση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σχεδιασμός ενότητας με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα των Εικαστικών Τεχνών

Τίτλος Ενότητας: «Ήρωες της ΕΟΚΑ μέσα από έργα Κύπριων καλλιτεχνών»
Μέρος Β΄: Οι άγνωστοι ήρωες: Διαδηλώσεις

Τάξεις: Ε΄, ΣΤ΄ (Βαθμίδες 2,3)

ΣΚΕΠΤΙΚΟ	Στόχοι με βάση τους Δείκτες
<p>Θεματική Περιοχή: Κοινωνία και Ζωή, Πολιτιστική κληρονομιά</p> <p>Η ενότητα εστιάζεται στην ιδέα της διαδήλωσης, όπως αυτή απεικονίζεται σε δύο έργα Κύπριων καλλιτεχνών σε σχέση με τον απελευθερωτικό αγώνα του 55 – 59.</p> <p>Πηγές:</p> <p>Έργα τέχνης: - Τάκης Φραγκούδης, «Διαδήλωση μαθητών κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα 55 - 59» (1956), λάδι 65 X 85 εκ. Συλλογή Δημοτικής Πινακοθήκης Λεμεσού</p> <p>- Χριστόφορος Σάββα, «Διαδήλωση, μεταξοτυπία 74 X 110 εκ. Συλλογή Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης Αγωνιστών ΕΟΚΑ</p> <p>- Φωτογραφικό υλικό από διαδηλώσεις το 1955 - 59</p>	<p>1.5.1. Να συνδέουν σύγχρονους κοινωνικούς προβληματισμούς με εικαστικά έργα και δράσεις.</p> <p>1.7.1. Να διερευνούν στοιχεία της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς (έργα καλλιτεχνών) σε σχέση με τον απελευθερωτικό αγώνα της ΕΟΚΑ</p>
<p>Εικαστικό λεξιλόγιο</p> <p>Σύμβολο/συμβολισμός</p>	<p>2.2.1. Να εντοπίζουν και να αξιοποιούν τα μορφολογικά και δομικά στοιχεία <i>χρώμα και τοποθέτηση</i> για τη δημιουργία και νοηματοδότηση των έργων τους.</p>
<p>Πρακτικές</p> <p>Βίντεο: Κολλάζ με μικτά υλικά https://www.youtube.com/watch?v=-XpeNeXXJMA&feature=emb_logo</p>	<p>3.1.1. Να διερευνούν εικαστικά το πλαίσιο και τις σημασίες των πηγών.</p> <p>4.3.1. Να εκφράζουν και αιτιολογούν απόψεις σε σχέση με το νόημα έργων τέχνης</p>
<p>Μέσα – Υλικά: Χαρτί, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, νερομπογιές, λαδοπαστέλ, γόμα, τυπωμένες εικόνες σε σχέση με τον απελευθερωτικό αγώνα του 55 - 59.</p>	